

Sutinku, Prezidentės metinis pranešimas primena diagnozę. Šiomet kaip niekad itin daug dėmesio skirta politinės sistemos avarinės būklės analizei. Kai prezidentė ištare „pilietinis pasipriešinimas yra rimtas atsakas į neskaidrią politiką“, vos neatsilošiau – jau veržėsi atodūsis: „Pagaliau“.

Deja, vos ištarusi: „partinės sistemos krizė gilėja“, Jos Ekscelencija susizgribo ir patikino: „kad ir kokios silpnos, pavargusios, nukraujavusios būtų politinės partijos, tačiau kol kas tai patikimiausias demokratinės valstybės vystymosi pagrindas“. Ir kad suteiktų partijoms „nepakartojamą galimybę prisikelti naujam gyvenimui“, kaip ir dera vyriausiam vadui, čia pat įsakmiai sukomandavo: „šiandien savanorių reikia ne tik į kariuomenę, bet ir į partijas“.

O toliau jau buvo piešiamas kone apokaliptinis vaizdas: „jau artimiausiuose rinkimuose galime pamatyti pseudodemokratinį judėjimų triumfą“. Beje, šie paskutiniai žodžiai metinio pranešimo tekste, publikuotame LR Prezidentės puslapyje, netgi pajuodinti.

Į akis krito ir kitas kontrastas: korupciniuose skandaluose nukraujavusios partijos sulaukė Jos Ekscelencijos motiniško atlaidumo, tačiau kalbėdama apie visuomeninius rinkimų komitetus ji net nebando nuslėpti savo paniekos ir pykčio. Rūsčiai išvadina juos „vienkartine demokratijos grimasa su politinių atskalūnų reanimacija, neaiškiu finansavimu, menka kontrole ir su vieninteliu tikslu – siekti valdžios, o nepavykus – transformuoti į naują komitetą.“ Dar daugiau – Prezidentė net ištaria žodžius, kuriais visuomeniniai rinkimų komitetai paskelbiami kone už įstatymo ribų: „Valdžios siekimas bet kokia kaina, kai tikslas pateisina priemones, grąžina mus į kitą santvarką, kurioje jau buvome. Kur tautos susitarimas negalioja“.

Tai išgirdęs valstybės likimui neabejingas pilietis turėjo nejučiomis sugniaužti kumščius ir grėsmingai apsidairyti, kur čia tie nenaudėliai politiniai atskalūnai iš visuomeninių rinkimų komitetų.

Taigi, valstybės priešas Nr. 1 aiškus. Ir visai nesvarbu, jog jis ne desantu nuleistas iš priešiškos valstybės lėktuvo, o atsirado po Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2017 metų rugsėjo 2 dienos nutarimo, kuriame buvo konstatuota: „konstitucinės teisės laisvai vienytis į politines partijas turinį sudaro teisė steigti politines partijas, teisė įstoti į jas ir dalyvauti jų veikloje, taip pat teisė nebūti politinių partijų nariu, teisė išstoti iš jų.“ Ir padaryta išvada: „įstatymų leidėjas, įstatymu reguliuodamas savivaldybių tarybų rinkimų santykius, yra saistomas iš Konstitucijos kylančio reikalavimo nenustatyti tokio teisinio reguliavimo, kai asmuo, norintis pasinaudoti savo pasyviąja rinkimų teise renkant savivaldybių tarybų narius, būtų priverstas siekti narystės kurioje nors politinėje partijoje arba susaistyti save su kuria nors politine partija kitokiais – ne formalios narystės – ryšiais“

Išvertus į žmonių kalbą, Konstitucinis Teismas nustatė, kad savivaldos tarybų rinkimuose įteisintas prievartinis partinio sąrašo dominavimas prieštarauja Konstitucijai. Taip partinis Seimas buvo priverstas įteisinti ir nepartinių kandidatų sąrašus, o juos sudaryti pavedė visuomeniniams rinkimų komitetams.

Tačiau po šių metų Prezidentės pranešimo, kuriame dėl visuomeninių rinkimų komitetų skelbiamas aukščiausios grėsmės politinei sistemai aliarmas ir pradedamas savanorių mobilizacijos į partijas vėjus, šie Konstitucinio Teismo teiginiai nuskamba jau kaip erezija.

Tenka pripažinti: Lietuvos Respublikos Prezidentės įsivaizdavimas, kokia turėtų mūsų politinė sistema, nuo tų gūdžių tarybinių laikų, kai Jos Ekscelencija savo gyvenimą ir karjerą susiejo su komunistų partija – vienintele neklystančia ir nepakartojama, bus nedaug pakitęs. Tada į galvą kalta, kad partija yra epochos protas, sąžinė ir garbė ir kad būtent ji yra politinės santvarkos garantas. Ir nors dabar tos partijos pavadinimas kitas, bet noras absoliutinti partines galias – tas pats: valdžios piramidės viršūnėje sėdi šalies šeimininkas, besiremiantis partine ir slaptųjų tarnybų galia.

Ir nors Jos Ekscelencija metiniame pranešime kalba apie pilietinio aktyvumo svarbą ir net užsimena apie pilietinio pasipriešinimo sąjūdį, tačiau neabejoju: ji net neįsivaizduoja, kad tas sąjūdis galėtų būti nelojalus jai ir be jos žinios įžengtų į politinės valdžios galios lauką.

Pakanka prisiminti kad ir Nepriklausomybės Akto signatarams Romualdui Ozolui, Bronislovui Genzeliui bei visuomenininkui Alvydui Medalinskui prieš šešerius metus už mitingo organizavimą iškeltas administracinės bylos – tąkart jie tenorėjo išreikšti paramą Prezidentei neįtikusiems ir neteisėtai atleistiems Finansinių nusikaltimų tyrimų tarnybos vadovams...

Nenoriu idealizuoti nei dabartinių visuomeninių judėjimų, nei visuomeninių rinkimų komitetų – jiems būdingos tos pačios politinio lauko ligos. Ir suserga jomis kiekvienas, kuris įgijęs valdžios galių ima manyti, kad dovana – tai jis, o ne jį išrinkę žmonės.

Esu įsitikinęs: kol esantys valdžioje manys, kad politinės galios monopolis priklauso tik jiems, atsidūrusiems valdžioje, ir visai nesvarbu, iš kokio sąrašo – partinio ar ne – jie bus, tol ir murkdysimės dumbliniuose korupciniuose vandenyse, nes būtent toks požiūris ir toliau kurs naujas uždaras klanines sistemas, o jos – anksčiau ar vėliau – virs organizuotais nusikalstamais dariniais.

Taigi esmė – ne forma, o turinys. Ir bijoti reikia ne partijų ar judėjimų. Bijoti reikia savo mąstymo. Kai iš komunistų partijos paveldėtą suvokimą, kas yra valdžios galios, pakeis

Vakarų demokratijos samprata, kur žmogus yra tikslas, o ne priemonė, ir kur jo pilietinės teisės nerūšiuojamos pagal partiškumą. Tada ir bet kokie bandymai užvaldyti pilietines žmonių galias – nesvarbu, kas to imtųsi: partija, judėjimas ar visuomeninis komitetas – bus atmesti lyg svetimkūniai, tada ir atsinaujins politinė sistema.

O kol kas visi bandymai dirbtinai riboti vienų ar kitų politinį veikimą tik dar labiau įtvirtina kontroliuojamos demokratijos principus. Kol jų laikysimės, tol ir valstybė bus pseudodemokratinė – ir kurs ją ne suvereni pilietinė tauta, o jos galias užvaldę manipulatoriai.

Tad ir Prezidentės metinis pranešimas yra ne tiek valstybės, kiek jos politinė diagnozė.

